

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۰/۰۸/۱۲

شاه ولی ارین

مشورتي لويه جرگه او غبرگونونه

لوبې جرگې، مشورتي جرگې، قومي جرگې او داسې نور يو شمېر ملي ارزښتونه شته چې د هيواد په تېر تاريخ كې د مهمو ستونزو د له منځه وړلو په خاطر رابلل شوي او د وخت اړتيا او ستونزې يې راسپړلي او د حل لارې يې ورته پيدا كړي دي.

وروستې مشورتي لويه جرگه چې د طالبانو د څلورسوو بنديانو د خوشې كولو په خاطر را وبلل شوه، د هيواد په اساسي قانون كې د داسې جرگې په هكله كوم قانوني جواز نه ليدل كېږي او نه هم د داسې جرگې پرېكړې د اجرائيوي صلاحيت لرونكې دي؛ نو ځكه په هيواد كې د يو شمېر هيوادوالو، شنونكو سياسيونو، ليكوالانو، د نظر خاوندانو او په خاص ډول د ولسمشر د شخصي مخالفينو غبرگونونه يې يوازې د منفي عمل په توگه را وپارول، چې د دې جرگې جوړول، د وخت ضايع كول، اقتصادي او مالي بې ځايه لگښت، د پنځه كلنې دورې د پوره كولو له پاره بهانه، بله نوې پرامه او د داسې نورو نومونو عنوان وركوي او نيوكې پرې كوي، چې يو شمېر دغه نيوكې تر يوه حده له حقيقت سره اړخ هم لگوي.

د طالبانو د څلور سوه زندانيانو خوشې كول همدا اوس هم د جمهور رئيس اشرف غني د فرمان له مخې خلاصېږي نه يوازې د جرگې د پرېكړې پر اساس. بله اساسي خبره دا ده چې طالبان له امريكا سره د سولې تړون لاسليك كړي، كه جرگه وي كنه، كه افغان دولت و غواړي كنه امريكا پر افغان دولت د زور او فشار له لارې هم خپل تعهدات د لاسليك شوي تړون له مخې عملي كوي.

رښتيا هم ليدل كېږي چې په هيواد كې د سولې روانه پروسه ورځ تر بلې خورا پېچلې وضعيت لور ته روانه ده.

په دولت او نظام كې بې باوريو، نفاق او بد بينيو، د هيواد د سياسيونو تر نامه لاندې د دولت داخلي او نږدې همكارانو توپيريز او عقديوي چلند پر شخصي گټو ولاړ اپوزيسيونو د جمهور رئيس محمد اشرف غني او عبد الله تر منځ ناندري او بهاني، د پخواني جمهور رئيس حامد كرزي او ورسره ډلې لاسوهنې په نظام او اپوزيسيون كې د داخلي فضا د خړپرتيا له پاره نور هم د طالبانو او نورو افغان دښمنو ډلو ژرندو ته اوبه ورواړولي، په داسې يوه وضعيت كې، زما په اند كه لويه جرگه شوې واى يا نه، افغان دولت مجبور و چې د امريكا د گواښونه او فشار له امله دغه څلور سوه زندانيان خوشې كړي واى.

غواړم دلته څو اساسي پوښتنې مطرح كړم چې د روانو ستونزو او د سولې له پروسې سره تړاو لري:

۱- ايا د سولې په پروسه كې روانې ستونزې او خنډونه چې د افغان دولت له لوري رامنځته كېږي دا د امريكا له لوري پلان وركول كېږي او كه يوازې د افغان دولت له لوري تر سره كېږي؟

۲- ايا مشورتي لويه جرگه يوازې د څلور سوه طالب زندانيانو د خلاصون لپاره راغوبښتل شوې وه او كه نورې موخې يې هم درلودې؟

د پاڼو شمېره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همكاري ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه كړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دليكنې د ليكنيزې بڼې پازوالي د ليكوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليكنه له راليږلو مخكې په خپر و لولئ

۳- د څلور سوه طالب بنديانو تر خوشي كيدو وروسته به د دولت او طالبانو تر منځ مخامخ خبرې تر سره شي، اوربند به عملي او د دايمي سولې د عملي كيدو چانس به څومره وي؟

زما له انده ډېر هغه څه چې په هيواد كې له طالبانو سره د سولې د پروسې په هكله د افغان دولت له لوري تر سره كېږي د امريكايي مقاماتو د پلانونو او هوكرې پرته به ناشوني وي، چې د بنديانو د خوشي كولو پروسه هم په كې د ياد وړ ده. د سولې روان بهېر دا په ډاگه كوي، چې په رښتيا هم امريكايان يا سوله نه غواړي او يا هم داسې سوله غواړي چې په سيمه كې د دوي شتون تضمين او گرنټي كړي، نو ځكه د دوي يو له پلانونو نه به دا هم وي، چې دوي په خپله او يا د افغان دولت له لوري په مختلفو بهانو او خنډونو دغه پروسه په امريكا كې د جمهوري رياست تر ټاكلو پورې وغزوي. نو ځكه د بنديانو د خلاصون په پروسه كې ځنډ يا ستونزې به يوازې د محمد اشرف غني كار نه وي، بلكې امريكا هم د همدې پلان اصلي لوبغاړی يادولی شو.

په روانو غبرگونونو كې ډېر كسان د لويې مشورتي جرگې جوړېدل بي اساسه او د وخت تيرونه گڼي، اما زما په اند د لويې مشورتي جرگې را بلل د جمهور رئيس له لوري د هيواد په داسې حساسو شيبو كې ډېر پلان شوی او غوره تاكټيكي او سياسي عمل و، چې جمهور رئيس هم د نړيوالو او هم د طالبانو او يا هم د خپلو كورنيو په نظام كې مخاليفينو ته چې ادعا يې درلوده او هم يې نيوكي لرلې چې په نظام كې د نظر يووالی نشته، جمهور رئيس ټولې چارې انحصار كړي، ملي اجماع د افغانانو تر منځ وجود نه لري اوداسې نورو پوښتنو ته غاښ ماتونکی ځواب ورکړ او ويې بنوده چې ټولو په يوه خوله او يوه غږ د سولې له پروسې نه د افغان دولت په مشرۍ ملاتړ وکړ او د څلور سوه بنديانو د خوشي كولو نه يې خپل ملاتړ اعلان کړ او په دغه تصميم كې يې ولس له ځان سره شريک کړ، شايد ځينو سره دا پوښتنه وي چې ايا د لويې جرگې غړي د ولس نمايندگي کولای شي؟

په هر صورت همدا ټولنه او همدا يې استازي، د دې ټولني يو واقعيت دی، چې جمهور رئيس د موجود نظام د اتوريټي له پاره ترې گټه پورته کړه.

بله بڼيگنه د دې مشورتي لويې جرگې دا وه چې د نورو تيرو جرگو په شان په نوم د جهاد او مقاومت د مشرانو د اوتو بوتو پر ځای د جرگې د ټولو غړو له لوري په هيواد كې د جنگ، ويني تويونو د مخنيوي او د اوربند او سراسري سولې د راوستلو په خاطر متمرکز شوي وي، چې دا تر ټولو يو ستر پرمختگ دی.

بله د ياد او اهميت موضوع دا هم ده چې جمهور رئيس، عبدالله عبدالله ته د لويې مشورتي جرگې له لوري د سولې د پروسې مشرتوب او رياست وروسپاره چې په راتلونکي كې به ورته ځواب ورکونکی هم وي، نو ځكه مشورتي لويه جرگه ممکن يوازې د څلور سوه طالب بنديانو د خوشي كولو په خاطر نه وه جوړه شوې، بلكې نورې موخي - چې پورته ورته اشاره وشوه - هم په نظر كې نيول شوي وي.

سوله يوه پېچلې او اوږده پروسه ده، د طالبانو او امريكا تر منځ د سولې تړون، د افغان دولت او طالبانو تر منځ د خبرو ناندري، تاوتریخوالی افغانان او نړيوال انديښمن كړي دي، تر اوسه د دې پروسې د لارې ځنډ د طالبانو له لوري د څلور سوه طالب بنديانو په وخت نه خلاصون په گوته كېده چې لويې مشورتي جرگې دغې ستونزې ته د پای ټكي كېښود، اوس به وليدل شي چې طالبان له افغان دولت سره د مخامخ خبرو، اور کم او اور بند په اړوند څه كوي.

د هيواد والو په غبرگونونو كې له لويې مشورتي جرگې نه دا تمه هم وه، چې جرگې د هيواد په سرحدې پوله كې د پاكستاني نظاميانو له لوري د اغزن سيم د غزولو، دروازو جوړولو، راکټونو د ورولو په هكله د افغان دولت پر چوپټيا خبرې او وضاحت غوښتنه كړې وای، همدا ډول كه چيرې طالبان، افغان دولت او يا امريكا د څلور سوه طالب بنديانو تر خوشي كولو وروسته بيا هم په پروسه كې خنډونه رامنځته كړي، هيواد وال څه بايد وكړي؛ هم بايد خپل راتلونکی تصميم روښانه كړی وای.

په هر صورت تيرې لويې مشورتي جرگې هم خورا ډېرې نيمگړتياوې درلودې او هم يې مثبت اړخونه لرل.

سوله د افغانانو حق دی!

د پاڼو شمېره: له 2 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دلېکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په څير و لولئ